ГРОМАДСЬКА РАДА ПРИ МЗС УКРАЇНИ

Razumkov centre

Hanns Seidel Stiftung

РУХ УКРАЇНИ ДО ЄС: ЗОВНІШНІ ВИКЛИКИ І ВНУТРІШНІ ПРОБЛЕМИ

Експертні думки і оцінки

Травень 2026

Офіційне інтернет-представництво Офісу Президента України

РУХ УКРАЇНИ ДО ЄС: ЗОВНІШНІ ВИКЛИКИ І ВНУТРІШНІ ПРОБЛЕМИ

(Експертні думки і оцінки)

Експертна доповідь, підготовлена Громадською Радою при МЗС України, за підтримки Фонду Ганнса Зайделя, сфокусована на деяких важливих зовнішніх факторах, що впливають на процес просування України до ЄС і окремих внутрішніх тенденціях та особливостях євроінтеграції України[1]. Це дослідження є продовженням попередніх проєктів Громадської Ради у 2024-2026 рр., підтриманих Фондом Ганнса Зайделя і присвячених європейському напряму політики Києва.

В сучасних реаліях прискорена інтеграція до ЄС, консолідована воєнно-політична, фінансова, гуманітарна допомога об'єднаної Європи мають для України критично важливе значення і стратегічну вагу. Нині характер і зміст партнерства Києва і Брюсселю значною мірою визначаються факторами безпеки, спільним протистоянням збройній інтервенції росії в Україні і гібридній агресії кремля на теренах Євросоюзу. Війна в Україні відбувається на фоні стрімких змін геополітичного ландшафту, і в цьому контексті важливе значення мають позиції і впливи провідних світових гравців, зокрема США і КНР. В доповіді відзначаються американський і китайський фактори, водночас, очевидно, що географія впливів на євроінтеграцію Києва і загалом на зовнішньополітичне становище України не обмежуються цими напрямами.

Своєю чергою, особливе значення мають характер і зміст внутрішніх процесів і тенденцій в Україні, у т. ч. продуктивність проєвропейських реформ. Вагомість і значення внутрішніх трансформацій набувають особливої актуальності з огляду на започаткування фінальної фази євроінтеграції — переговорів про вступ до ЄС, які, слід сподіватися, ближчим часом набудуть офіційного статусу і здійснюватимуться по шести відкритих для України кластерах.

РОЗДІЛ І. ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС

Серед багатьох факторів євроінтеграції України в умовах широкомасштабної російської агресії, безумовно, пріоритетне значення має партнерство Києва і Брюсселю у сфері безпеки, військово-політична, економічна, гуманітарна підтримка України європейськими партнерами. Водночас геополітичне значення і вагу має політика США на українському напрямі, у т. ч. роль Вашингтону у переговорному процесі з припинення війни в Україні. Своєю чергою, не можна оминути також вплив Китаю. Зрозуміло, що цими напрямами не обмежується масив зовнішніх впливів, але вони — серед важливих і значимих для України.

Безпекові аспекти партнерства Києва і Брюсселю

Україна-ЄС: спільне протистояння російській агресії. Складовими політики Брюсселю на українському напрямі є послідовна і непохитна солідарність з Києвом, здійснення масштабної воєнно-політичної, фінансово-економічної, гуманітарної допомоги Україні, просування на міжнародних майданчиках проукраїнських рішень, сприяння внутрішнім реформам тощо. Говорячи про європейську підтримку, в стислому вигляді слід відзначити наступне. *Перше. Допомога у сфері безпеки й оборони.* З початку широкомасштабної війни ЄС та його держави-члени надали €193 млрд на підтримку України. Європейські союзники здійснюють

[1] Дослідження підготовлено членами Громадської Ради при МЗС України: **М. Пашков** – співдиректор програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки Центру Разумкова; **Л. Шевченко** – керівниця ГО «Територія жінок»; **І. Жданов** – керівник Фонду «Відкрита політика», експ міністр молоді і спорту України (2014-2019 рр.); **С. Джердж** – голова Громадської Ради при МЗС України, керівник Всеукраїнської громадської ліги Україна-НАТО. Також серед авторів дослідження – **В. Головко** – старший науковий співробітник Інституту історії НАН України.

фінансування закупівель зброї для ЗСУ через механізм НАТО — PURL, паралельно партнерство в сфері оборонних індустрій Україна-ЄС здійснюється за допомогою європейського механізму SAFE. За підсумками квітневого засідання групи «Рамштайн», країни-учасники планують протягом 2026 р. надати Україні військову підтримку на суму $60 млрд. Своєю чергою, дві третини дворічного кредиту ЄС (€90 млрд) заплановано на покриття воєнних витрат України. *Друге. Фінансова підтримка.* Європейські інструменти фінансової підтримки є важливими, у т. ч. для забезпечення стабільного функціонування системи державних фінансів і підтримки макроекономічної стабільності країни. Третина згаданого кредиту ЄС буде спрямована на бюджетні потреби України. Водночас вагомою є фінансова допомога в рамках багаторічного плану Ukraine Facility. *Третє. Політико-дипломатична підтримка.* Загалом, ідеться про дипломатичну солідарність і підтримку України на міжнародних майданчиках, просування проукраїнських резолюцій та заяв в ООН, ОБСЄ, ПАРЄ, G7, в інших інституціях, а також створення «коаліції рішучих», Міжнародного трибуналу з розслідувань злочинів російської агресії, Міжнародного форуму з повернення вкрадених країною-агресором українських дітей тощо. *Четверте. Гуманітарне партнерство.* З початку широкомасштабної агресії ЄС запровадив систему тимчасового захисту для понад 4 млн українських біженців. У країнах Євросоюзу були запроваджені відповідні соціальні програми, забезпечено системний захист, інтеграційні заходи та матеріальну підтримку українців. Також варто згадати про допомогу українському енергетичному сектору, підтримку ЄС у відбудові зруйнованих об'єктів і адресні транші країн ЄС тощо.

Стратегічна автономія та оборонна самодостатність ЄС. Повномасштабна російська агресія проти України стала каталізатором трансформації всієї системи європейської безпеки. Старі моделі міжнародних відносин, побудовані на економічній взаємозалежності, поступово втрачають ефективність, а ЄС змушений переходити від ролі переважно економічного об'єднання до статусу самостійного геополітичного і безпекового центру сили. Європа опинилася перед історичним вибором: або залишитися залежною від зовнішніх гарантій безпеки та внутрішньо фрагментованою, або прискорити формування власної стратегічної автономії та оборонної самодостатності.

Своєю чергою, непередбачувана, американоцентрична політика Вашингтону (у т. ч. поступове дистанціювання США від проблем безпеки в Європі, скептичне ставлення до НАТО) активізувала на теренах ЄС процес матеріалізації ідеї геополітичної самодостатності, змусила європейський істеблішмент переглянути стратегічні пріоритети, запустити масштабні реформи в різних сферах — від безпеки до гуманітарної політики.

Протягом 2025-2026 рр. Євросоюз перейшов від декларативних заяв до запуску масштабних практичних програм у сфері оборони. Брюссель презентував «Білу книгу з питань європейської оборони — Готовність 2030», в якій росія прямо визначена стратегічною загрозою для Європи. Набув чинності план Rearm Europe («Переозброїти Європу»), що передбачає мобілізацію до €800 млрд на зміцнення обороноздатності ЄС, стимулювання військової промисловості та залучення приватного капіталу в оборонний сектор. Одночасно було запущено нові механізми фінансування оборонних закупівель через SAFE (Security Action for Europe), а також презентовано «Дорожню карту оборонної готовності 2030», що містить формування повітряного щита, космічного щита та систем захисту східного флангу ЄС.

Фактично, йдеться про початок нового етапу європейської інтеграції — інтеграції безпекової та оборонної. Якщо раніше головними символами європейської єдності були спільний ринок та євро, то нині дедалі більше значення мають спільні оборонні програми, військова логістика, кібербезпека, космічні системи та протиповітряна оборона.

Ці процеси відбуваються на фоні серйозної трансформації трансатлантичних відносин. У європейському політикумі дедалі активніше обговорюється питання зменшення критичної залежності від США у сфері безпеки. Певним каталізатором цього стали як внутрішньополітичні процеси у США, так і криза довіри між Вашингтоном та частиною європейських союзників. В Європі дедалі гучніше звучать дискусії про створення власної «ядерної парасольки», формування спільних збройних сил ЄС та незалежних систем супутникової розвідки. В цьому контексті варто згадати про заяву єврокомісарки

з цифрових технологій Г. Віркkунен про необхідність переходу Європи від виключно оборонної кіберполітики до можливості здійснення наступальних операцій у кіберпросторі. Це свідчить про глибоке переосмислення самої природи сучасної безпеки.

Однак шлях ЄС до стратегічної самодостатності і позбавлення від зовнішньої залежності гальмується рядом факторів. Зокрема, за результатами експертного опитування (березень 2026 р.), фахівці серед головних негативних чинників, які послаблюють позиції ЄС на міжнародній арені, визначили брак політичної волі та рішучості у протидії російській агресії й зовнішнім гібридним впливам. Також перетворення ЄС на «геополітичного важковаговика» обмежується рядом чинників. З одного боку, йдеться про несприятливу геополітичну і економічну кон'юнктуру, негативні гібридні впливи, які дестабілізують ситуацію на теренах ЄС. А з іншого — нові європейські безпекові програми, ускладнені бюрократичними процедурами і розраховані на середньострокову перспективу. Причому ці реформи гальмуються ультраправими, антиєвропейськими силами всередині ЄС. Своєю чергою, Європа залишається критично залежною від американської допомоги (зокрема ракетна сфера, космічна розвідка). А дискусії в рамках «коаліції рішучих» виявили проблемність розгортання навіть невеликого воєнного спільного контингенту.

Водночас на порядку денному залишається проблема зміцнення воєнної підтримки України з боку країн Європи, зокрема в рамках НАТО. В цьому контексті, на жаль, слід згадати, що за інформацією ЗМІ, ряд держав-членів Альянсу не підтримали ініціативу Генсека НАТО М. Рютте стосовно виділення членами НАТО 0,25% свого ВВП на військову допомогу Україні.

Окремо слід відзначити хронічний проблемний фактор — принцип консенсусу при ухваленні стратегічних рішень. Саме механізм права вето дозволяв окремим державам блокувати санкційні рішення, фінансову допомогу Україні та спільні безпекові ініціативи. У нинішніх геополітичних умовах така система дедалі більше виглядає архаїчною та небезпечною.

Україна як складова європейської системи безпеки. Війна в Україні остаточно зруйнувала ілюзію про можливість «нормалізації» відносин з росією через економічну співпрацю чи політику поступок. Російська агресія продемонструвала, що безпека Європи є неподільною, а захист України напряму пов'язаний із безпекою самого Європейського Союзу. Саме тому у нових документах ЄС з безпеки й оборони Україна визначається як невід'ємна складова європейської системи безпеки. В сучасних реаліях Україна є не лише державою, яка захищає власну незалежність, а й, фактично, східним форпостом усієї Європи. Саме українська армія сьогодні стримує одну з найбільших воєнних загроз для європейського континенту. Не випадково у документах ЄС наголошується, що Україна є «першою лінією оборони Європи».

Де-факто, Україна вже стала важливим елементом нової європейської оборонної системи. Йдеться не лише про бойовий досвід ЗСУ, а й про унікальні технологічні напрацювання у сфері дронів, ППО, цифрових систем управління, кібербезпеки та військової медицини. Саме тому інтеграція українського оборонного сектору у загальноєвропейські програми є взаємовигідною. Очевидно, що тема майбутнього ЄС, його оборонної політики та ролі України в європейській системі безпеки є ключовою для всього континенту.

Нові геополітичні реалії також актуалізують питання формування ширшої коаліції демократичних держав. У цьому контексті дедалі частіше лунають ідеї створення союзу держав, які поділяють спільні демократичні цінності та готові спільно протидіяти авторитарним режимам. У таких умовах особливого значення набуває співпраця ЄС із Канадою, Великою Британією, Японією, Австралією, Південною Кореєю, Новою Зеландією та іншими партнерами.

Нині спостерігається процес формування нової архітектури міжнародних відносин. Світ дедалі більше переходить від епохи глобалізації до епохи геополітичної конкуренції, де визначальними стають питання безпеки, технологічного суверенітету, енергетичної незалежності та контролю над критично важливими ресурсами.

У цих умовах ЄС має або стати потужним геополітичним суб'єктом, або ризикує

перетворитися на простір зовнішнього впливу інших центрів сили. Саме тому стратегічна автономія ЄС уже не є абстрактною концепцією — це питання виживання європейського проєкту.

Для України сильний, консолідований та безпеково самодостатній Євросоюз є ключовою гарантією збереження української державності, суверенітету та перспективи справедливого миру. Водночас сама Україна дедалі більше стає одним із центральних елементів нової європейської безпекової системи. Саме тому майбутнє України та майбутнє Європи нерозривно пов'язані між собою.

Отже, для України пріоритетними напрямами, з одного боку, є консолідація зовнішньої воєнно-фінансової, технічної, гуманітарної допомоги європейських країн-союзників. А з іншого — прискорена інтеграція до оборонних індустрій ЄС, зміцнення національного ОПК, розширення участі України в оборонних проєктах і програмах Євросоюзу. В широкому сенсі йдеться про поступову мінімізацію воєнно-економічної залежності Європи від США і перетворення ЄС на самодостатнього авторитетного і впливового світового гравця.

Американський фактор впливу: тенденції і особливості

Особливості американської політики на світовій арені. Оцінюючи зовнішню політику США за період з осені 2025 р. по весну 2026 р., слід звернути увагу на наступні важливі аспекти.

Зовнішньополітичний курс США був остаточно сформульований у Стратегії національної безпеки (листопад 2025 р.). Як зазначалося у попередніх аналітичних звітах Громадської ради, основними принципами зовнішньої політики США Стратегія визначає: поглиблення трансакційного підходу, прагматичний реалізм, комерціалізацію зовнішніх відносин, зміщення акцентів з глобального лідерства на захист вузьконаціональних економічних та безпекових інтересів. Щодо України Стратегія формулює наступні пріоритети: швидке припинення бойових дій для стабілізації європейської економіки, зменшення ескалаційних ризиків, а також забезпечення відбудови України як життєздатної держави.

У січні 2026 р. була оприлюднена Національна оборонна стратегія США на 2026 р., де головними цілями визначаються безпека кордонів і відбиття міграційних загроз, відновлення військового домінування США в Західній півкулі. Більш стриманим є ставлення до Китаю та росії, причому остання оцінюється як «постійна, але керована» загроза. Водночас фіксується певне дистанціювання від війни в Україні. Зокрема зазначається, що це — відповідальність Європи, і наголошується, що «наші союзники по НАТО мають міцні позиції, щоб взяти на себе основну відповідальність за конвенційну оборону Європи, за критичної, але більш обмеженої підтримки США».

З початку осені 2025 р. спостерігалося посилення агресивної риторики Вашингтону щодо захисту і просування американських інтересів на світовій арені. В одному з інтерв'ю Д. Трамп заявив, що міжнародне право не завадить йому використовувати військову силу проти інших країн. США запровадили силові акції, жорсткий політичний пресинг і економічний тиск на різних зовнішніх напрямах. Зокрема Вашингтон здійснив силове захоплення Президента Венесуели, розпочав разом з Ізраїлем війну проти Ірану. Куба була оголошена «загрозою національній безпеці США», проти неї були запроваджені санкції, що блокують поставки нафти.

При цьому збереглася хаотичність та непередбачуваність американської зовнішньої політики, яка визначається особливостями характеру Президента США Д. Трампа.

Осінь 2025 р. та весна 2026 р. пройшли під знаком нових «тарифних війн», розпочатих США. Білий дім почав активно використовувати мита не лише проти Китаю, а й проти своїх партнерів та союзників. Зокрема у лютому 2025 р. США ініціювали масштабну торговельну війну проти партнерів по USMCA, запровадивши 25% мита на майже всі товари з Мексики та Канади (на енергоносії — 10%). Д. Трамп також виступив з погрозами Канаді, плануючи запровадити 50% мито на літаки канадського виробництва та припинити їхню сертифікацію в США.

Водночас у лютому 2026 р. закінчився термін дії останньої угоди про контроль над ядерними озброєннями між США та рф — New START. Відсутність нових домовленостей

призвела до ситуації, коли вперше за десятиліття два найбільші ядерні арсенали світу — США та росії — опинилися поза міжнародно-правовими обмеженнями.

Американська війна на Близькому Сході стала черговим свідченням розгортання агресивної, непрогнозованої та персоніфікованої політики США, яка розхитує світовий порядок, підвищує воєнно-політичну напругу і економічну нестабільність у світі, культивує «право сили». Конфлікт викликав глобальну енергетичну кризу через блокаду Ормузької протоки та переріс у затяжне протистояння з військово-морською блокадою та санкціями, що призвело до підвищення ціни на нафту. Нині ситуація у війні США проти Ірану є патовою. Оголошено перемир'я та ведуться переговори між США та Іраном, але вони поки що не призвели до реального результату.

Для України військові дії проти Ірану мали скоріше негативний вплив, оскільки призвели до дефіциту протиракетної зброї у світі, зростання цін на нафту та збільшення валютних надходжень, які росія використовує для «підживлення» російського ВПК (США тимчасово зупинили дію нафтових санкцій проти рф). Водночас, завдяки дипломатичним зусиллям, Україна уклала ряд безпекових договорів з країнами Персидської затоки та надіслала своїх військових радників щодо організації протидронового захисту. Це так само посилило геополітичні позиції України серед арабських країн, створило нові можливості для постачання зброї та палива до України.

Останнім часом ще більше загострилися відносини між союзниками по Північно-атлантичному альянсу. США не провели жодних консультацій з країнами-членами блоку перед початком військових дій проти Ірану. Натомість пізніше Президент США почав вимагати від членів НАТО надати США військову допомогу у цьому конфлікті.

Навесні 2026 р. риторика Д. Трампа щодо доцільності існування НАТО стала радикальною. З подачі американського Президента широко обговорювалися вихід США з НАТО, плани обмеження дії 5 ст. Вашингтонського договору для країн, які не довели витрати на свою оборону до 5% від ВВП, та навіть «призупинення» членства окремих держав (наприклад, Іспанії), які не підтримали військові дії США проти Ірану. Президент Д. Трамп також заявив про можливість виведення американських військ з Італії, Іспанії і Німеччини (на початку травня відповідне рішення щодо Німеччини було ухвалено).

Зовнішня політика США і внутрішньополітичні процеси. Зовнішня політика Вашингтону багато в чому стала заручником внутрішньополітичної ситуації. На фоні переможних реляцій влади про успіхи боротьби з нелегальною міграцією, широкий суспільний резонанс отримали випадки вбивств людей агентами імміграційної та митної служби (ICE), що викликало масові акції протесту в багатьох штатах країни і гострий конфлікт в Сенаті між демократами і республіканцями. Також додало напруження оприлюднення Міністерством юстиції США чергової порції документів, пов'язаних зі скандальною справою Дж. Епштейна. Негативним сигналом для діючої влади стали понад 3 300 масових акцій протесту під гаслом «No Kings», що відбулись у березні 2026 р. в усіх штатах та в яких взяли участь близько 8 млн американців. Демонстранти висловлювали протест щодо надмірної концентрації влади, утисків демократії, міграційної політики, війни на Близькому Сході тощо.

На тлі низьких рейтингів схвалення діяльності Д. Трампа та підготовки до проміжних виборів до Конгресу восени 2026 р., Білий дім змушений балансувати між жорсткою риторикою назовні та розв'язанням проблем інфляції та міграції всередині країни.

Економічний прагматизм та протекціонізм Вашингтону, зміна моделі захисту американських національних інтересів, боротьба за панування у світі, вихід США та росії з режимів контролю над озброєннями створили у світі атмосферу геополітичної нестабільності.

У цих умовах союзники та партнери США, у т. ч. Україна, змушені адаптуватися до «дипломатії угод» по-трампівські та шукати нові можливості забезпечення міжнародної безпеки і своїх інтересів.

Ускладнення діалогу Вашингтон-Брюссель. З осені 2025 р. до весни 2026 р. партнерство між США та ЄС увійшло у фазу стратегічної невизначеності та характеризується зростанням конфліктності і кризою

довіри. Політика Вашингтону щодо Брюсселя здійснюється насамперед у форматі економічної конкуренції, що змушує ЄС пришвидшити реалізацію концепції стратегічної безпекової і економічної автономії.

У липні 2025 р. було укладено Торговельну угоду між США та ЄС, яка мала стабілізувати трансатлантичну торгівлю після погроз США запровадити 30% мита на весь європейський експорт. Також під тиском Вашингтону ЄС зобов'язався до 2028 р. закупити американських енергоносіїв (скраплений природний газ, нафта, ядерне паливо) на суму $750 млрд та інвестувати щонайменше $40 млрд на закупівлю американських AI-чіпів. Це, фактично, перетворює економіку ЄС на інструмент підтримки американського промислового зростання.

Своєю чергою, ситуація навколо Гренландії розвивалася за сценарієм гострої дипломатичної кризи, викликаної намірами адміністрації Д. Трампа встановити контроль над островом. У січні 2026 р. США висунули вимогу Данії терміново «забиратися з Гренландії», заявивши, що лише США можуть забезпечити безпеку острова від впливу росії та Китаю. Данія назвала ці заяви неприйнятними, що спровокувало найбільш масштабнішу кризу в ЄС та НАТО за останні десятиліття.

Додатковим опосередкованим фактором напруги стала публічна підтримка США одіозного прем'єр-міністра Угорщини В. Орбана. Візит віцепрезидента США Джей Ді Венса до Угорщини, що відбувся 7-8 квітня 2026 р., став безпрецедентним в історії американської дипломатії. Це був перший візит представника США такого рівня до Будапешта за останні 20 років, і він мав чітку політичну мету — надати за кілька днів до вирішальних парламентських виборів публічну підтримку В. Орбану. Цей епізод поглибив розкол між адміністрацією США та керівництвом ЄС, продемонструвавши готовність Вашингтону підтримувати правопопулістські сили, лояльні до Сполучених Штатів.

Конфлікт США з Ватиканом та Італією у квітні 2026 р. став одним з гострих викликів у відносинах з європейськими країнами. Папа Лев XIV виступив із критикою погроз Д. Трампа на адресу Ірану. У відповідь Президент США назвав Папу «слабким у питанні злочинності» та «жахливим у зовнішній політиці». Ця суперечка спричинила неочікуваний конфлікт між Д. Трампом та його соратницею — прем'єркою Італії Д. Мелоні.

Загалом, протягом квітня 2026 р. Президент США зміг зіпсувати відносини і посваритися з рядом європейських лідерів, що не могло не вплинути як на позиції європейських еліт, так і на ставлення громадян ЄС до США. Для ЄС це стало певним каталізатором, який підсилює прагнення європейського істеблішменту до позбавлення від залежності і впливу США в Європі.

Білий дім остаточно переходить до моделі лояльної залежності інших країн, де взаємовідносини між партнерами та союзниками базуються не на цінностях, а визначаються обсягами закупівель американських товарів, зброї та безумовною підтримкою дій США на зовнішній арені. Така політика Вашингтону, з одного боку, несприятливо впливає на міжнародний імідж США та загострює внутрішню ситуацію напередодні виборів до Конгресу. А з іншого — ускладнює відносини з країнами-партнерами, підриває авторитет НАТО та ЄС і водночас стимулює експансіоністську політику авторитарних держав.

Американський вплив на українському напрямі. Останнім часом продовжувалися трансформації характеру підтримки та впливу США на Україну. З 2026 р. США підтримують Україну виключно в межах коштів, виділених в американському бюджеті. Зокрема у цьому році було виділено $400 млн, що на порядок менше, ніж у попередні роки. До того ж, ці кошти були заблоковані певний період часу. На 2027 р. допомога Україні у бюджеті США взагалі не передбачена. Зараз американська зброя постачається до Києва виключно через натівський механізм PURL, коли за американську зброю для України платять її європейські союзники.

Після початку війни США проти Ірану окремі експерти висловлювали побоювання щодо обмеження постачання зброї з США до України та використання європейських коштів у PURL для закупівлі зброї, з метою поповнення власне американських запасів. Але як видається на сьогодні, такі побоювання виявилися дещо перебільшеними.

Очевидно, що така політика США не могла не позначитися на настроях і оцінках громадян України. Згідно з даними соціологічних опитувань Центру Разумкова (березень 2026 р.), рівень довіри до США серед українців вперше за чотири роки впав нижче 50%. Головною причиною є сприйняття американської політики як такої, що «стримує Україну від перемоги» заради уникнення ескалації з рф. Це створює підґрунтя для зростання проєвропейських настроїв та розчарування політикою США на українському напрямі.

Американський вплив на Україну став більш прагматичним та інструментальним. Вашингтон переклав фінансовий тягар підтримки України на європейські країни, зберігши при цьому за собою певні важелі впливу на Київ. Це створює ситуацію «асиметричної залежності», де Україна, за задумом Вашингтону, має виконувати його жорсткі умови за обмеженого прямого фінансування з боку США.

Стан і перспективи переговорного процесу за участю США. У період з осені 2025 р. по весну 2026 р. роль США у врегулюванні конфлікту остаточно еволюціонувала від нейтрального модератора переговорного процесу до учасника, який все більше схиляється на бік росії. В цьому контексті слід згадати про т. зв. План мирного врегулювання з 28 пунктів, який був насправді не американським, а російським. У Плані висувалися ряд категорично неприйнятних для України вимог, зокрема вивід українських військ з Донбасу, обмеження чисельності української армії, унеможливлення вступу України до НАТО тощо. При цьому чіткі гарантії безпеки США Україні були виведені поза межі цього документу.

Українська переговорна група в ході консультацій з американською стороною знайшла компроміс по багатьох пунктах. Непогодженими залишилися критично важливі питання: вивід українських військ з неокупованої частини Донбасу, чіткі американські гарантії безпеки нашій країні.

Одночасно проходили україно-російські зустрічі переговорних груп в Абу-Дабі (ОАЕ) та Женеві (Швейцарія), на яких обговорювалися у т. ч. військові та технічні питання. Позитивним результатом були домовленості про масовий обмін військовополоненими. Але в загальному плані цей процес багатьма експертами сприймався як імітація перемовин, які згодом зайшли в глухий кут та припинилися через ультимативні вимоги росії.

Про нерозуміння позиції України свідчить висловлення віцепрезидента США Джей Ді Венса, який вважає недоцільними «торги» між Україною і росією за «кілька квадратних кілометрів». Про остаточну заморозку перемовин свідчать останні заяви високопоставлених російських чиновників. 7 травня 2026 р. помічник російського диктатора Ю. Ушаков заявив, що тристоронні мирні переговори є «недоцільними», доки Україна не виведе війська з підконтрольної їй частини Донбасу. Своєю чергою, держсекретар США Марко Рубіо заявив, що мирні дипломатичні переговори між Україною і росією зараз зайшли в глухий кут, але якщо з'явиться можливість знову виступити посередником і допомогти наблизитися до угоди між сторонами, США готові це зробити.

Водночас на фоні дистанціювання Білого дому від війни в Україні помітною є активність європейських політиків щодо зміцнення участі ЄС у мирних перемовинах. Зокрема Глава Європейської Ради А. Кошта 9 травня у виступі з нагоди дня Європи заявив про принципову готовність ЄС вести переговори з росією. Водночас Високий представник Євросоюзу з питань зовнішньої політики К. Каллас наголосила на необхідності сформувати чітку переговорну позицію Брюсселю на російському напрямі. Своєю чергою, українська сторона демонструє готовність до продовження переговорів за участю США і активного залучення ЄС.

Однак т. зв. «ініціативи» країни-агресора щодо призначення переговорником від Європи проросійського лобіста екс-канцлера Німеччини Г. Шредера і заяви про нібито готовність зустрічі путіна з Президентом України, за умов досягнення «надійної мирної угоди», слід розцінювати як намагання заблокувати мирний процес у будь-якому форматі. Зокрема підтвердженням цього є те, що країна-окупант після «травневого перемир'я» посилила геноцидну війну проти України, активізувала масовані атаки на критичну інфраструктуру, житлові райони, енергетичну систему України.

Нині подальші перспективи переговорного процесу не визначені, але очевидно, що їх результат буде залежати від сильної консолідованої позиції України та її союзників, посилення політико-дипломатичного тиску на агресора і зміцнення санкційної політики.

Китай на теренах Європи: партнер, конкурент, суперник

Європейський напрям зовнішньої політики КНР: засоби і інструменти. ЄС виступає головним економічним та технологічним партнером Китаю. За підсумками 2025 р., товарообіг між сторонами склав близько $828 млрд (на 5,4% вище, ніж за попередній рік): китайський експорт становив $558 млрд (і це без урахування Великої Британії, Норвегії, Швейцарії та інших європейських країн, що не входять в об'єднання), збільшившись на 8,4%, а імпорт з ЄС — $268 млрд (зменшився на 0,4%). Таким чином, позитивне сальдо на користь КНР — $291 млрд (у 2024 р. було $268 млрд). Отже, стратегічною метою КНР щодо ЄС є збереження статусу-кво, попри наполегливі європейські спроби скоригувати дисбаланс.

Іншою стратегічною метою КНР є запобігання тому, щоб ЄС йшов у руслі китайської політики США. В останні роки Пекін регулярно заявляв про необхідність посилення «стратегічної автономії» Європи. Утім, якщо під час президентства Джо Байдена та, особливо, на тлі розгортання російського широкомасштабного вторгнення в Україну цей заклик радше сприймався як спроба порушити євроатлантичну єдність, то після другого приходу у Білий дім Д. Трампа, він вже має дещо інше сприйняття. Лідери країн-членів ЄС стали частіше говорити про необхідність «стратегічної автономії», але розуміють під цим розрахунок на власні сили. Тоді як китайська сторона акцентує на взаємодоповнюваності ЄС та КНР (утім, ця теза лунає з китайського боку і в комунікаціях з іншими світовими акторами, зокрема з США та рф).

У сконцентрованому вигляді поточне китайське бачення відносин з ЄС сформулював глава МЗС КНР Ван Ї у березні 2026 р. на полях т. зв. «Двох сесій». Він констатував, що з 2025 р. відносини між Китаєм та європейськими країнами відновлюють свою силу, назвав Європу ключовим партнером у китайській модернізації, закликав сприймати Китай не як конкурента, а як глобального партнера. Він також підкреслив: «Європа повинна природно бути полюсом у багатополярному світі, Європа є важливою силою, що лежить в основі стабільності міжнародного порядку».

Водночас Китай змушений переосмислювати свій інструментарій, який він раніше застосовував у Європі. Тут варто згадати втрату актуальності формату «17+1» (країни ЦСЄ та Південної Європи, Балкан та Китай), який у 2022 р. після виходу балтійських держав перетворився на «14+1», але у подальшому, фактично, був заморожений. Поряд з цим пробуксовує й ініціатива «Пояс та Шлях», особливо після виходу у 2023 р. з неї Італії. Додатково посилюється напруга у відносинах з структурами ЄС. В таких умовах Китай, згідно з принципом «розділяй та володарюй», намагається забезпечувати свої інтереси та знайти опору у двосторонніх відносинах з деякими європейськими країнами. Особливі відносини Пекіну вдалося вибудувати з трьома європейськими країнами, які межують з Україною — Польщею, Угорщиною та Словаччиною. Новою тенденцією є стрімке зближення Китаю з Іспанією, значною мірою за ініціативи останньої. Так, у ході візиту до Пекіну прем'єр-міністра П. Санчеса було домовлено про встановлення стратегічного діалогу між сторонами (подібний формат серед європейських країн до цього мали лише Франція та Німеччина). На двосторонньому треку Китай діє не лише «пряником», але й «батогом»: тут особливу увагу варто звернути на той політичний та економічний пресинг, який з 2021 р. китайська сторона розгорнула щодо Литви (через відкриття в країні представництва Тайваню), і у цій ситуації ЄС та великі європейські країни були безпорадні допомогти.

Особливості та перспективи відносин Брюсселю і Пекіну. В останні роки постійно збільшується напруга у відносинах керівних органів ЄС та Китаю. Насамперед це обумовлено тим, що Брюссель послідовно намагається впроваджувати кроки, спрямовані на мінімізацію ризиків у відносинах з Китаєм та усунення торгово-економічних дисбалансів. Згідно з доктринальними документами ЄС, Китай одночасно розглядається як партнер зі співпраці (cooperation partner), економічний конкурент (economic

competitor) та системний суперник (systemic rival). Водночас робиться принциповий акцент на тому, що ЄС зосереджений на зменшенні ризиків, а не на розриві зв'язків. У рамках цього курсу, у січні 2025 р. Єврокомісія презентувала стратегію «Компас конкурентоспроможності для ЄС», в основу якої була покладена фундаментальна доповідь, підготовлена під керівництвом колишнього президента Європейського центрального банку М. Драгі (показово, що у ній китайський чинник згадується майже на кожній з 300 сторінок — 250 разів).

Економічні виклики для ЄС з боку Китаю залишаються майже незмінні за останні 10 років, але через нинішнє уповільнення економічного зростання китайської економіки та глобальну нестабільність вони суттєво загострюються — це торговельні дисбаланси, недобросовісна конкуренція (включно з державним субсидуванням) та, особливо, надлишкові потужності. Останнє китайська сторона офіційно заперечує, наполягаючи, що це є проявом кращої конкурентоздатності своєї промисловості і відповідно закликає європейські компанії шукати шляхи поглиблення взаємодії з китайськими партнерами. Показово, що у березні 2026 р. Ван І з долею тролінгу закликав «європейських друзів» виходити з «маленького горища» протекціонізму та заходити у «фітнес-клуб» китайського ринку, щоб зміцнити свою силу та конкурентоспроможність.

З іншого боку, всередині Китаю є усвідомлення проблеми надлишкових потужностей. Зокрема в ухваленому у березні 2026 р. Плані економічного та соціального розвитку КНР на 2026-2030 рр. був проголошений курс на структурну перебудову та модернізацію традиційних галузей промисловості при одночасному масштабному інвестуванні у розвиток нових галузей економіки. У випадку успішної реалізації Китаєм вказаного курсу — це формує стратегічний виклик ЄС: якщо зараз європейські товаровиробники відчувають тиск з боку більш дешевої китайської продукції, то у майбутньому вони можуть втратити свої ключові конкурентні переваги, пов'язані з технологічним лідерством.

Реагуючи на це, Єврокомісія у березні 2026 р. презентувала проєкт закону про прискорення промисловості. У пояснювальній записці до законопроєкту акцентовано на кроках з підвищення європейської високотехнологічної продукції порівняно з китайськими аналогами. Китай вкрай негативно оцінив вказану ініціативу Єврокомісії, вважаючи її дискримінаційною щодо китайських товаровиробників та інвесторів: відповідні зауваження були передані європейській стороні разом із погрозами, що у випадку їх неврахування Пекіном будуть вжиті контрзаходи. Показовою також є заява речника Міністерства комерції КНР, що ЄС варто «уважніше прислухатися до думки своїх держав-членів і європейських ділових кіл, відмовитися від заходів протекціонізму і рухатися назустріч Китаю».

Вочевидь, торгово-економічне протистояння між Пекіном та Брюсселем буде загострюватися, а за цим будуть напружуватися й політичні відносини. І тут варто погодитися з Е. Макроном, який у квітні 2026 р. заявив: «Не слід недооцінювати, що зараз настав унікальний момент, коли Президент США, президент росії та Президент Китаю категорично проти європейців. Отже, це саме той момент, коли нам слід прокинутися».

КНР і переговорний процес з припинення війни в Україні. Проблема російсько-української війни та її мирного врегулювання посідає помітне та важливе місце в європейсько-китайському діалозі. Європейська сторона — як керівництво ЄС, так і лідери країн-учасниць — постійно порушували перед китайською стороною питання припинення китайської економічної допомоги продовженню російській агресії та більш активного залучення Китаю до мирного процесу. Так, за підсумками саміту ЄС-КНР у липні 2025 р. президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн заявила: «Те, як Китай продовжуватиме взаємодіяти з війною путіна, буде визначальним фактором для наших подальших відносин».

Китайська позиція зазнала певної еволюції. Так, наприклад, якщо в ході саміту ЄС-КНР у квітні 2022 р. китайське керівництво свідомо намагалося уникнути обговорення російської агресії як такої, то у подальшому дискусія відбувається, але Китай посилається на свій формальний нейтралітет та мирні декларації (зокрема, позиційну заяву від 24 лютого 2023 р. та

бразильсько-китайський консенсус травня 2024 р.). Утім, показово, що у китайських офіційних повідомленнях про переговори з європейськими партнерами часто не згадується обговорення «української кризи», наприклад, цього немає у звіті про саміт ЄС-КНР у липні 2025 р. Тим самим явно демонструється, що російсько-українське врегулювання не входить до найважливіших зовнішньополітичних пріоритетів Пекіну. Варто також звернуту увагу на відмінність у китайських підходах до російсько-української війни та нинішньої близькосхідної ескалації: офіційна риторика в обох випадках подібна, однак щодо «іранської кризи» Пекін вдається до активних політико-дипломатичних кроків із залученням своїх партнерів.

Певний зсув у китайській позиції відбувся після активізації у листопаді 2025 р. мирного переговорного процесу у трьохсторонньому форматі — Україна, США, росія. Після переговорів з Е. Макроном у грудні 2025 р. була не тільки оприлюднена «Спільна заява КНР та Франції про ситуацію в Україні та Палестині», але й Сі Цзіньпін зазначив, що Європа має брати участь у мирних переговорах: «Китай підтримує європейські країни у виконанні ними своєї належної ролі у сприянні побудові збалансованої, ефективної та стійкої європейської архітектури безпеки». Вказану позицію лідер КНР підтвердив і в ході зустрічі у Пекіні з Канцлером Німеччини Ф. Мерцем, наприкінці лютого 2026 р. Висловлена Сі Цзіньпінем теза суперечить російському підходу до врегулювання: москва не хоче бачити Європу за столом переговорів і відповідно намагається змінити позицію Пекіну. Зокрема під час переговорів з Ван Ї та Сі Цзіньпіном у квітні 2026 р. міністр закордонних справ рф лавров намагався переконати, що в Європі створюється антиросійський «новий агресивний блок» із залученням України. Вочевидь, москва намагається поставити Пекін перед вибором: або вона, або Європа. Поки що сигналів про зміну китайської позиції не спостерігалося, у т. ч. за підсумками нещодавніх самітів Сі Цзіньпін – Д.Трамп та Сі Цзіньпін – путін.

Відносини Києва та Пекіну: стан і перспективи. В поточних китайсько-українських відносинах спостерігаються суперечливі тенденції. Китай є найбільшим торговельним партнером України: за підсумками 2025 р., товарообіг перевищив рівень «довоєнного» 2021 р., досягнувши $21 млрд. При цьому спостерігається значний дисбаланс: український експорт склав лише $1,8 млрд (знизився на $600 млн відносно 2024 р., а для порівняння у 2021 р. він становив $8 млрд), тоді як китайський імпорт становить $19,2 млрд, отже сальдо на користь КНР — $17,4 млрд. А судячи по тенденціях початку 2026 р., ці диспропорції у подальшому будуть лише наростати.

Ситуація у сфері політичних відносин не менш проблематична. Впадає у вічі асиметрія в інтенсивності комунікацій китайського керівництва з українським та російським лідерами. З 2022 р. відбулося понад десяток очних та онлайн зустрічей Сі Цзіньпіна з путіним, тоді як із В. Зеленським мала місце лише одна телефонна розмова у квітні 2023 р. При цьому українська дипломатія неодноразово порушувала питання про необхідність інтенсифікації діалогу на вищому рівні.

З початку 2026 р. — на тлі переговорів щодо мирного врегулювання у трьохсторонньому форматі — з'явилися певні сигнали щодо можливої зміни китайської позиції. Після зустрічі А. Сибіги з Ван Ї на полях Мюнхенської конференції з безпеки у лютому 2026 р. МЗС України зазначило, що сторони перейшли від формальностей до конкретного планування контактів. А щодо можливості проведення саміту лідерів українська сторона «отримала нейтрально-позитивну відповідь»: готовність працювати над цим питанням і вивчати можливості таких контактів. Наразі ведеться підготовка візиту А. Сибіги до КНР. Додамо також, що за підсумками розмови 2 березня 2026 р. з Ф. Мерцем, В. Зеленський зазначив: «У руках Китаю багато інструментів, які можуть істотно вплинути на росію та її бажання закінчувати війну».

В останні місяці китайською стороною було артикульовано бажання взяти участь у післявоєнній відбудові України, у т. ч. у координації з іншими міжнародними партнерами. Принаймні, чи не вперше про це чітко заявив посол КНР в Україні Ма Шенкунь у своїй колонці в українських ЗМІ. Поряд з цим помітна активізація китайської уваги до розширення торгово-економічної взаємодії з

Україною. Зокрема з 2025 р. (вперше з початку російського широкомасштабного вторгнення) сторони стали підписувати протоколи щодо розширення присутності окремих видів української продукції на китайському ринку. Загалом, поки йде «гаряча фаза» війни, навряд чи варто очікувати проривів у китайсько-українських відносинах.

Підсумовуючи, слід зазначити, що КНР намагатиметься зберегти свої нинішні економічні позиції в ЄС, як шляхом прямого тиску на Брюссель, так і використовуючи свої особливі політичні зв'язки з окремими європейськими країнами. Китай, вочевидь, продовжить тримати дистанцію від активної участі у врегулюванні війни в Європі, зберігаючи формальний нейтралітет, який за змістом значною мірою є проросійським.

Діалог України та КНР на політичному треку залишається малоінтенсивним, попри послідовні спроби української дипломатії його активізувати. З іншого боку, торгово-економічні відносини розвиваються по висхідній, проте спостерігається значний дисбаланс на користь Китаю. Як вже зазначалося вище, поки продовжується «гаряча фаза» російсько-української війни, кардинальних змін у китайській позиції щодо України навряд чи варто очікувати.

РОЗДІЛ ІІ. РУХ УКРАЇНИ ДО ЄС: ВНУТРІШНІ ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ

В сучасних реаліях ЄС є ключовим союзником України у протистоянні російській агресії, інтеграція до об'єднаної Європи є стратегічним пріоритетом і цивілізаційним вибором. В умовах «війни на виснаження» і невизначених перспектив мирного врегулювання, критично важливою для Києва є політична солідарність і воєнна, фінансова, гуманітарна допомога європейських країн-союзників.

Рух до ЄС в умовах війни має свою специфіку, політико-правові особливості. Важливим фактором є забезпечення балансу між ціною та значенням «воєнної» інтеграції Києва і нормативними умовами розширення ЄС, які були розроблені у довоєнний період безпекового комфорту і стабільного геополітичного ландшафту.

Стан відносин Україна-ЄС в сучасних реаліях

Специфіка відносин Києва і Брюсселю в умовах війни. Оцінюючи особливості партнерства Україна-ЄС, слід звернути увагу на наступні важливі аспекти. *Перше*. Як вже згадувалося у попередньому розділі, Європа забезпечує вагому воєнно-політичну підтримку Україні. Європейські країни-союзники здійснюють масштабні закупівлі озброєння для ЗСУ. Зокрема країни-учасники групи «Рамштайн» планують у 2026 р. надати Україні воєнну підтримку на суму $60 млрд. Важливо те, що зміцнення партнерства Україна-ЄС у сфері безпеки триває на фоні масштабних трансформацій оборонного сектору ЄС.

Незабаром очікується надходження першого траншу дворічного кредиту ЄС для України. Паралельно, в рамках чотирирічної програми Ukraine Facility (обсяг €50 млрд) Київ з 2024 р. вже отримав понад €26,7 млрд (€10,6 млрд — у 2025 р.). Причому частина фінансування (у т. ч. бюджетна підтримка) здійснюється за формулою «гроші за реформи», що стимулює українську сторону до здійснення проєвропейських трансформацій. ЄС за роки війни розширив гуманітарну підтримку України, ініціював низку грантових програм, позик, кредитів і гуманітарних поставок. Брюссель забезпечив тимчасовий захист понад 4 млн громадян України на території Європи (про це — нижче).

Але з іншого боку, як наголошувалося у попередніх дослідженнях Громадської Ради, Україна змушена акумулювати величезні політико-дипломатичні, фінансові, кадрові ресурси на оборонні потреби, і євроінтеграція вимушено забезпечується в обмеженому масштабі. При цьому, війна перетворила Україну на реципієнта європейської донорської допомоги.

Друге. Особливістю «воєнної» євроінтеграції Києва є те, що процеси реформування здійснюються в довготривалому режимі воєнного стану. В цьому плані серед проблемних факторів слід відзначити наступні: а) Україна була змушена офіційно піти на деякі обмеження прав і свобод в умовах війни; б) російська інтервенція унеможливлює

забезпечення демократичних виборчих кампаній через ряд екстремальних безпекових та операційних факторів; в) спостерігається послаблення механізмів громадського контролю над діями влади; г) наявним є зосередження владних повноважень в Офісі Президента, який здійснює вплив на усі гілки влади. Водночас послаблена суб'єктність Верховної Ради і Кабінету Міністрів у відносинах з Президентом України; д) спостерігаються тенденції нівелювання політичної конкуренції, політичні партії зараз концентруються переважно на завданнях допомоги ЗСУ, волонтерській діяльності; е) загальною проблемою для України загалом і для владних інституцій зокрема є «кадровий дефіцит». Невипадково у травні 2026 р. уряд України дав старт Національній програмі дорослого стажування для людей 50+ під назвою «Досвід має значення».

Зрозуміло, що цим не вичерпуються внутрішні проблеми воєнного стану, але очевидно, що за цих умов зростає значення зовнішніх «запобіжників» у вигляді імплементації комплексу передвступних проєвропейських реформ в рамках переговорних кластерів, насамперед кластеру «Основи» (про це — нижче).

Внутрішні проблеми і тенденції на теренах ЄС. Ця проблематика частково згадувалася у попередньому розділі, зокрема в ракурсі безпеки. Водночас, доповнюючи «проблемний кейс» ЄС, слід згадати про ескалацію російської експансії на європейському континенті; зростання «ресурсної втоми» ЄС від тривалої війни в Україні і накопичення соціально-економічних проблем; ускладнення на енергетичних ринках через війну на Близькому Сході; небезпечне соціальне розшарування і міграційне навантаження, що провокує ксенофобські настрої. До цього переліку слід додати політичну турбулентність, міжетнічну напругу та посилення сепаратистських настроїв в Балканському регіоні, який знаходиться у фокусі гібридної агресії росії.

В цілому така ситуація провокує тенденції зростання популярності ультраправих і популістських сил в Європі. Загалом, такі небезпечні процеси «поправіння» суспільних настроїв на теренах ЄС чітко віддзеркалювалися у виборчих кампаніях 2025 р. у Німеччині, Великій Британії, Румунії, Португалії, Польщі, Чехії, Нідерландах тощо. Ці процеси спостерігалися й у 2026 р.

ТЕНДЕНЦІЇ АКТИВІЗАЦІЇ ПРАВИХ СИЛ НА ТЕРЕНАХ ЄВРОПИ У 2026 р.

Болгарія	У квітні на дострокових парламентських виборах в Болгарії перемогла популістська коаліція «Прогресивна Болгарія» на чолі з євроскептиком екпрезидентом Р. Радевим.
Румунія	Ультраправий Альянс за об'єднання румунів (AUR) спільно з Соціал-демократичною партією (PSD) відправили у відставку проєвропейський кабінет міністрів І. Боложана. Це спричинило гостру урядову кризу.
Данія	Внаслідок березневих виборів Данія отримала фрагментований парламент, соціал-демократи отримали найнижчий результат (21,8%). Прем'єр-міністру М. Фредеріксен на цей час не вдалося сформувати новий уряд.
Німеччина	На фоні соціально-економічних проблем помітно зросла популярність правих сил в Німеччині. За результатами травневих соціологічних опитувань, ультраправа «Альтернатива для Німеччини» отримала рекордний результат і випереджає блок ХДС/ХСС – відповідно 29% і 22%.
Велика Британія	Спостерігається тенденція зниження популярності і впливу традиційних політичних сил у Великій Британії, де, згідно з останніми дослідженнями, консерватори і лейбористи поступаються популістам з партії Reform UK.
Словенія	За результатами березневих парламентських виборів, ліберали «Рух Свобода» і права партія СДП отримали однакові результати – 28,5% і 28,1%. Спікером парламенту обрано лідера проросійської антисистемної партії Resni.ca З. Стевановича, що загалом послаблює позиції проєвропейських сил у країні.

За експертними оцінками, нині в ряді країн Центральної Європи спостерігається занепад і маргіналізація соціал-демократичних партій, які були опорою і фундаментом політичних систем. Наявним є політичне лідерство правих сил, яке набуває рис правого популізму, націонал-консерватизму, державного ізоляціонізму тощо. Це впливає на зовнішні позиції держав і на настрої в політичному європейському істеблішменті загалом. В цьому контексті важливе значення матимуть наступні виборчі кампанії у 2027 р. — президентські вибори у Франції та парламентські вибори в Польщі, Італії, Фінляндії.

Загалом, посилення активності і впливу правих сил на теренах ЄС, з одного боку, є викликом єдиній зовнішній політиці ЄС, а з іншого — позначається на позиціюванні країн щодо війни в Україні, на політичній і воєнно-фінансовій допомозі Києву, стані двосторонніх відносин тощо.

Говорячи про внутрішні проблеми ЄС, слід відзначити наступний важливий аспект. Квітнева перемога на парламентських виборах в Угорщині опозиційного руху «Тиса» позбавила ЄС від деструктивного проросійського впливу режиму В. Орбана. Однак це не знімає з порядку денного хронічну проблему «консенсусу» і зловживання правом «вето». Навпаки, з огляду на вищезгадані тенденції поправіння політикуму в ряді європейських держав, ця хронічна проблема може набути актуальності.

Новий етап інтеграції: особливості і перспективи

Здобутки і проблеми на шляху до ЄС. Слід зазначити, що темпи євроінтеграції України у минулому році по більшості переговорних розділів отримали позитивну оцінку у Звіті Єврокомісії (листопад 2025 р.). Загалом, до активу євроінтеграції слід віднести ряд таких важливих рішень і заходів:

✓ Україна у 2025 р. у рекордні терміни завершила складний процес скринінгу українського законодавства на відповідність європейським стандартам.

✓ За результатами оприлюдненого у березні 2026 р. щорічного Звіту про хід виконання Угоди про асоціацію Україна-ЄС за 2025 р., загальний прогрес виконання Угоди зріс з 81% у 2024 р. до 84% у 2025 р.

✓ У квітні 2026 р. Кабінет Міністрів ухвалив «Національну програму адаптації законодавства України до права Європейського Союзу (acquis ЄС)», яка передбачає виконання близько 1 850 завдань для гармонізації понад 1 600 актів ЄС.

✓ У квітні Верховна Рада проголосувала за закон, що запроваджує «промисловий безвіз». Паралельно були ухвалені проєвропейські законодавчі акти: щодо об'єднання енергетичних ринків України і ЄС; цифровізацію процедур виконання судових рішень; про розмежування та розподіл повноважень між рівнями публічного врядування; оподаткування цифрових платформ; про вдосконалення державного ринкового нагляду тощо.

✓ У травні на розгляд Верховної Ради внесені два проєкти Антикорупційної стратегії на 2026-2030 рр., які ґрунтуються на базовому законопроєкті, розробленому НАЗК. Це важливий крок з огляду на те, що однією з головних вимог Єврокомісії є посилення боротьби з корупцією. Але, на думку українських експертів, урядовий проєкт, на жаль, не повною мірою враховує вимоги ЄС щодо реформування правоохоронних органів, насамперед прокуратури.

Однак, попри позитивні зрушення, останнім часом спостерігається певне уповільнення проєвропейських реформ на деяких напрямах. Зокрема йдеться про реформування судової влади, вдосконалення діяльності системи врядування, інституційно-правове зміцнення діяльності антикорупційних органів (зокрема, реформування ДБР). Ці та інші проблеми залишаються у пріоритетах порядку денного і потребують зосередження зусиль влади і суспільства.

Водночас спостерігалося відставання у реалізації реформ в рамках програми Ukraine Facility (невипадково в березні 2026 р. ЄС надіслав Україні листа з вимогами ухвалення 11 першочергових законопроєктів). Також українські експерти відзначають незадовільну реалізацію програми 10 реформ, визначених у спільній Заяві Комісара з питань розширення М. Кос та віцепрем'єр-міністра

України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Т. Качки (грудень 2025 р.). Ідеться про запровадження реформ в системі правоохоронних і антикорупційних органів, у кримінальному законодавстві і судовій системі тощо.

На жаль, тривожним сигналом є те, що за результатами соціологічних досліджень Центру Разумкова, громадяни переважно не довіряють державному апарату, прокуратурі, судам, антикорупційним органам тощо.

Особливості нового етапу євроінтеграції. Наприкінці 2025 р. - початку 2026 р. розпочався новий етап євроінтеграції — українська сторона отримала від Єврокомісії умови (бенчмарки) для закриття всіх переговорних кластерів. Отже, Київ отримав повний пакет вимог по шести кластерах у рамках технічних переговорів про вступ до ЄС — фронтлоудингу. Водночас зміна влади в Угорщині уможливила вже офіційне відкриття незабаром переговорного процесу. Це підвищує значимість і вагу здійснення внутрішніх трансформацій, визначених у переговорних кластерах.

В цьому контексті становлять інтерес результати експертного опитування, проведеного Громадською Радою і Центром Разумкова у березні 2026 р., стосовно рівня проблемності виконання Україною глав першого кластеру **«Основи»**. На думку фахівців, найбільш складною є глава «Судова влада і основоположні права» — 4,4 бали (оцінки надавалися за п'ятибальною шкалою від 1 до 5, де «1» означає, що глава зовсім не викликатиме складнощів, «5» — дуже складна). Це — комплексний розділ, який передбачає реформування системи судової влади, а також імплементацію у національне законодавство конвенцій, протоколів, хартій та декларацій ЄС у сфері захисту демократії та різноманітних прав людини. Водночас достатньо складними є глави «Юстиція, свобода та безпека» (3,9 бали), «Фінансовий контроль» (3,8 бали), «Реформа державного управління» (3,7 бали), «Економічні критерії» (3,7 бали).

Водночас є підстави констатувати, що нинішня українська євроінтеграція «без В. Орбана» міститиме інші проблеми й ускладнення. Отже, прогнози єврокомісарки з питань розширення ЄС М. Кос щодо відкриття всіх кластерів у червні-липні виглядають надто оптимістичними, у т. ч. з огляду на вимоги нового керівництва Угорщини до України щодо освітніх прав угорської меншини в Закарпатті.

Але, з іншого боку, особливістю нового етапу є те, що тривале угорське «вето» нівелювало і приховувало певні проблемні чинники у відносинах Києва з деякими європейськими країнами-партнерами. Очевидно, що нові реалії матеріалізуватимуть у переговорному процесі раніше латентні вимоги, претензії та умови до України з боку окремих країн ЄС.

Перше. Виправданим є занепокоєння деяких спостерігачів стосовно складного діалогу України з європейськими партнерами по ряду переговорних глав. Зокрема йдеться про кластер «Сільське господарство». Відзначаються насамперед Франція і Польща, де потужні позиції посідає аграрне лобі. Також імовірним є гальмування української аграрної євроінтеграції з боку Угорщини, Румунії, Болгарії, які свого часу запроваджували жорстке ембарго на українську агропромислову продукцію. Отже, в травні 2026 р. нове керівництво Угорщини поновило заборону на агроімпорт з України.

Україна є досить потужним конкурентом в цій сфері і претендентом на дотації з фонду Спільної агрополітики ЄС. Очевидно також, що проблемними будуть переговори Києва і Варшави в рамках глави «Транспорт» з огляду на те, що Польща посідає монопольні позиції у вантажних перевезеннях, і польські профспілки неодноразово блокували на кордонах український вантажний транзит до ЄС. Загалом, ці східноєвропейські країни вбачають в українській євроінтеграції серйозну конкуренцію і загрозу їх позиціям на європейських ринках. Іншими словами, Україна може отримати багато «сюрпризів» під час переговорів з боку європейських країн-партнерів.

Друге. На переговорному процесі позначатиметься проблемність у міждержавних відносинах, насамперед зі східноєвропейськими країнами ЄС. Ідеться про складний діалог з керівництвом Словаччини, яке з огляду на помітні проросійські настрої в суспільстві, дистанціюється від теми війни в Україні. Не безхмарними є відносини Варшави з Києвом — на фоні зростання

антиукраїнських настроїв в Польщі триває «пауза» у повномасштабних контактах на вищому рівні. Також додають невизначеності і проблемності у діалозі Києва і Праги правопопулістські позиції уряду А. Бабіша. Своєю чергою, нову правлячу коаліцію в Болгарії на чолі з Р. Радевим навряд чи можна віднести до друзів України.

Третє. Прискорений формат української євроінтеграції не викликає ентузіазму у ряду держав старої Європи. Зокрема Канцлер Німеччини Ф. Мерц неодноразово наголошував, що шлях Києва до ЄС потребує «часу і проміжних етапів». Своєю чергою, ряд країн ЄС не підтримав запропонований Єврокомісією механізм «зворотного розширення» ЄС для України. До того ж, пропозиції Берліну щодо надання Україні тимчасового статусу «асоційованого члена» з рядом пільг (участь у роботі інституцій ЄС без права голосу, поступова інтеграція до бюджету Євросоюзу, поширення на Україну ст. 42.7 Договорів ЄС про взаємну допомогу і оборону) не викликають ентузіазму у Києва. З одного боку, така модель надає умовні тактичні переваги для української євроінтеграції. Але, з іншого — «проміжний» статус, фактично, закриває запит Києва на швидкий вступ і переводить переговорний процес у затяжний режим з відкладеними перспективами.

Як наголошувалося у попередньому дослідженні Громадської Ради, фактором суперечності між Києвом і Брюсселем є наполегливе наголошування українською стороною на необхідності визначення чіткої дати вступу України до ЄС у 2027 р. Зокрема на цьому наголошував В. Зеленський у виступі на засіданні Європейської ради 19 березня. Очевидно, що така позиція має вагомі підстави і логіку, з огляду на те, що для України, яка захищає східний фланг Євросоюзу, євроінтеграція має надзвичайно високу ціну, і для Києва абсолютно неприйнятним є багаторічний повільний переговорний процес за балканським сценарієм. Водночас фіксований вступ до ЄС є однією зі складових гарантій безпеки і вагомим стимулом для українського суспільства і влади.

Але керівництво Євросоюзу дистанціюється від ідеї фіксованого вступу, і в ряді країн ЄС (насамперед ідеться про «стару Європу») сумніваються у можливості швидкого приєднання України до євроспільноти. Очевидно тому представники українського експертного середовища досить скептично оцінюють перспективу приєднання України до ЄС у 2027 р.: 80% експертів оцінюють такі перспективи як «скоріше нереальні» або «нереальні».

Очевидно, що умовою прискореної інтеграції до ЄС є системне запровадження ефективних проєвропейських трансформацій, передбачених у базовому кластері «Основи» і на секторальних напрямах, визначених у інших переговорних кластерах. Продуктивне внутрішнє реформування є підставою і аргументом для амбітних планів Києва на євроінтеграційному напрямі. В цьому плані важливу роль відіграватиме Верховна Рада, у т. ч. з огляду на масштабні завдання, визначені у Національній програмі адаптації законодавства. Водночас очевидно, що вирішальним фактором є консолідоване партнерство гілок української влади і громадянського суспільства на європейському треку.

Україна-ЄС: гуманітарний фактор

Повномасштабна війна росії проти України стала не лише найбільшою безпековою кризою в Європі після Другої світової війни, але й масштабним гуманітарним викликом для всього європейського простору. Саме гуманітарний фактор сьогодні є вагомою складовою взаємовідносин між Україною та ЄС, формуючи нову модель співпраці, засновану на підтримці населення, соціальній стійкості та міжнародній солідарності.

Партнерство Україна-ЄС у гуманітарній сфері. Україна та ЄС сьогодні виступають не лише як партнери у сфері безпеки, економіки, але й як учасники єдиного гуманітарного та соціального простору, об'єднаного спільними цінностями, принципами демократії, захисту прав людини та соціальної відповідальності. При цьому сучасний євроінтеграційний процес для України означає не лише адаптацію до європейських стандартів, але й поступове формування України як активного суб'єкта спільної європейської політики.

За оцінками ООН, від початку повномасштабної війни понад 14 млн українців були змушені залишити свої домівки,

а близько 6,5 млн осіб виїхали за межі України. Уперше в історії ЄС було активовано Директиву про тимчасовий захист, яка дозволила мільйонам українців легально перебувати, працювати та отримувати соціальні послуги у країнах ЄС.

Після 2022 р. Євросоюз став одним із головних гуманітарних партнерів України. Через механізми Єврокомісії, агентства ООН, міжнародні гуманітарні фонди та національні програми країн-членів було мобілізовано безпрецедентний обсяг допомоги громадянам України. Гуманітарна підтримка охопила широкий спектр напрямів — від евакуації населення та медичної допомоги до програм тимчасового захисту, освітньої інтеграції, психосоціальної підтримки та забезпечення житлом.

Особливого значення набула Директива ЄС про тимчасовий захист, яка вперше була застосована в таких масштабах саме щодо громадян України. За даними Eurostat, станом на 2026 р. у країнах ЄС перебуває близько 4,4 млн українців під тимчасовим захистом. Найбільше громадян України прийняли:

- ✓ Німеччина — понад 1,26 млн осіб;
- ✓ Польща — близько 966 тис. осіб;
- ✓ Чехія — майже 400 тис. осіб;
- ✓ Іспанія — понад 230 тис. осіб;
- ✓ Італія — близько 170 тис. осіб.

Особливого значення набуває роль Польщі як одного з ключових гуманітарних центрів підтримки українців. Саме через Польщу проходила значна частина міжнародної гуманітарної допомоги, а польське суспільство стало одним із найбільш залучених до підтримки українських біженців. За даними польських аналітичних центрів, понад 70% поляків у 2022-2023 рр. брали участь у різних формах допомоги українцям. Але ця тенденція щороку зменшується. У Польщі сьогодні помітно проявляються процеси соціальної адаптації українців, розвитку громадських ініціатив та формування нових горизонтальних зв'язків між українським та європейським громадянським суспільством.

Мільйони українців, які нині проживають у країнах ЄС, стали активними учасниками європейського суспільного життя — навчаються, працюють, відкривають бізнеси, інтегруються у місцеві громади та формують нові моделі міжнародної співпраці.

Нова українська діаспора на теренах ЄС. Сучасна хвиля української міграції суттєво відрізняється від попередніх міграційних процесів. Якщо раніше українська трудова міграція мала переважно економічний характер, то після 2022 р. йдеться насамперед про вимушене переміщення населення через війну. Це, фактично, сформувало нову українську діаспору на території Європейського Союзу.

За статистичними даними Eurostat, понад 43% українців у країнах ЄС становлять жінки, ще понад 30% — діти. Саме тому сучасна українська міграція має чітко виражений гендерний вимір. Жінки, фактично, стали основою нової хвилі міграції, взявши на себе відповідальність за адаптацію родин, інтеграцію дітей у нове середовище, економічну стабільність сімей та психологічну підтримку близьких.

Результати соціологічних досліджень та опитувань серед українських респондентів у країнах ЄС демонструють неоднорідність процесів адаптації. Значна частина опитаних позитивно оцінює доступ до соціальних послуг, освіти та медицини, водночас респонденти вказують на труднощі професійної реалізації, мовної інтеграції та психологічного виснаження.

За даними міжнародних досліджень, понад 57% українців у країнах ЄС уже працевлаштовані, проте майже половина з них працює нижче свого професійного рівня. Особливо це стосується жінок із вищою освітою, які через мовний бар'єр або необхідність догляду за дітьми змушені погоджуватися на менш кваліфіковану роботу.

Опитування серед українок, які перебувають у країнах ЄС, демонструють, що ключовими факторами, які впливають на рішення щодо повернення в Україну, є безпекова ситуація, освіта дітей, доступ до житла, можливість працевлаштування, психологічна стабільність та рівень соціальної підтримки.

Більшість респонденток зазначають, що саме інтеграція дітей у європейське освітнє середовище є одним із визначальних факторів довгострокового перебування за кордоном.

Своєю чергою, результати опитувань також демонструють важливу тенденцію: українці за кордоном дедалі частіше порівнюють перспективи життя в Україні не зі своїм довоєнним досвідом, а з тим рівнем безпеки, соціальних послуг, доходів та можливостей, який вони отримали у країнах Євросоюзу. У цьому контексті гуманітарна політика, якість державних сервісів, соціальна підтримка та ефективність реформ стають важливими факторами майбутньої реінтеграції українських мігрантів.

Водночас опитування свідчать про поступову трансформацію українських громад за кордоном. Українці дедалі активніше долучаються до волонтерства, гуманітарних ініціатив, міжнародної адвокації України та культурної дипломатії. Саме громадянське суспільство стало одним із ключових інструментів підтримки українців у країнах ЄС та формування позитивного міжнародного іміджу України.

У цьому контексті важливого значення набувають міжнародні платформи співпраці у межах порядку денного «Жінки. Мир. Безпека». Жіночі громадські організації активно взаємодіють з державними структурами України, міжнародними інституціями та гуманітарними мережами у питаннях підтримки жінок, постраждалих від війни, залучення жінок до процесів відновлення держави, а також протидії гендерно зумовленому насильству.

Перспективи реінтеграції українських мігрантів. Одним із пріоритетних завдань України є реінтеграція українських мігрантів. Масова міграція, спричинена війною, є викликом і критичною проблемою для України — нині країна відчуває гострий дефіцит трудових ресурсів. Війна знищила тисячі виробничих потужностей і мільйони робочих місць. Збереження і відновлення людського капіталу є ключовою умовою протистояння російській агресії та водночас основою для відновлення країни у повоєнний період. Причому відбудова потребує кваліфікованих трудових ресурсів, які працюватимуть в нових інформаційних і технологічних умовах. Від ефективності реінтеграційних процесів залежатиме зростання української економіки, що, своєю чергою, сприятиме безпеці в Європі та зменшуватиме витрати на міграційну політику.

Більшість українців продовжують зберігати тісний соціальний та емоційний зв'язок з Україною, підтримують гуманітарні ініціативи та беруть участь у міжнародній підтримці держави. Водночас слід звернути увагу на те, що дослідження громадянської мережі ОПОРА демонструють, що готовність українців до повернення поступово знижується. Частина респондентів уже розглядає можливість довгострокового проживання в країнах ЄС, особливо молодь та сім'ї з дітьми. За експертними оцінками, приблизно 25-35% українців уже допускають можливість залишитися у країнах ЄС на постійній основі. Водночас понад 60% респондентів заявляють, що хотіли б повернутися до України після стабілізації безпекової ситуації. Серед основних причин можливого неповернення українці називають: тривалу війну, невизначеність безпекової ситуації, працевлаштування за кордоном, інтеграцію дітей у європейські школи та доступ до соціальної інфраструктури.

Очевидно, що основною умовою реінтеграції є фактор безпеки. Водночас в цьому контексті також мають значення економічна динаміка на підконтрольних територіях, у т. ч. житлове будівництво і соціальна інфраструктура, привабливі умови працевлаштування, надання освітніх послуг і послуг з професійної підготовки тощо. З іншого боку, слід мати на увазі також можливі зміни статусу українців у європейських країнах, соціально-економічну ситуацію у приймаючій країні, еволюцію ставлення до українських мігрантів тощо.

В широкому сенсі, сучасна гуманітарна криза формує нову архітектуру відносин між Україною та ЄС. Результати досліджень та опитувань свідчать, що гуманітарний фактор матиме довгостроковий вплив як на соціальну структуру українського суспільства, так і на гуманітарну політику Європи загалом.

У цьому контексті зростає актуальність системної роботи державних інституцій і громадських організацій України з

українськими біженцями, з метою сприяння реалізації зовнішньополітичних завдань України. В умовах ускладнення зовнішньополітичної ситуації та невизначених перспектив мирного переговорного процесу, особливого значення набуває фактор публічної дипломатії, зокрема ефективне використання потенціалу «старої і нової» української діаспори в Європі й інших регіонах світу.

Підсумовуючи, слід зазначити, що гуманітарне партнерство між Україною та ЄС є прикладом безпрецедентної міжнародної солідарності і допомоги. Війна сформувала нову українську діаспору, яка вже є важливою частиною європейського гуманітарного простору.

Українці в Європі — це не лише виклик для України, а й стратегічний ресурс майбутнього розвитку країни. Сьогодні для України надзвичайно важливо підтримувати зв'язок із громадянами за кордоном, у т. ч. в рамках нової міграційної політики, спільно з державами-партнерами формувати і здійснювати збалансовану ефективну політику реінтеграції, залучати українську діаспору до процесів відновлення держави.

РОЗДІЛ ІІІ. ДЕЯКІ УЗАГАЛЬНЕННЯ І ПІДСУМКИ

Рух до ЄС триває в умовах широкомасштабної війни, на фоні швидких змін геополітичного ландшафту і світової економічної кон'юнктури. Курс на європейському треку і загалом зовнішня політика України має адаптуватися до нових зовнішніх реалій і кризових явищ, шукати спільно з європейськими партнерами відповіді на наявні і ймовірні виклики та загрози. Це обумовлює важливість аналізу і прогнозу міжнародних тенденцій, розробки комплексу превентивних контрзаходів на різних напрямах.

Головними зовнішніми загрозами і викликами для України є війна на виснаження, невизначеність перспектив мирних переговорів, суперечлива і непрогнозована політика Вашингтону, що спричиняє турбулентні геополітичні тенденції, руйнує євроатлантичну єдність і солідарність. Проблемним чинником є ускладнення соціально-економічної ситуації на теренах ЄС, зростання активності правих сил і посилення відцентрових тенденцій. Ці та інші фактори впливають на українську євроінтеграцію і на відносини Києва і Брюсселю в цілому.

Сфера безпеки. В умовах війни вирішальне значення має поглиблення і масштабування партнерства України в оборонному секторі з європейськими країнами та іншими державами світу. Важливим напрямом є забезпечення стабільного фінансування закупівель зброї для ЗСУ через механізм НАТО — PURL. Іншим пріоритетом є розширення участі Києва в оборонних програмах і проєктах Євросоюзу. Зокрема йдеться про План Rearm Europe, оборонну програму «Дорожня карта оборонної готовності 2030», механізм SAFE, проєкт «Щит демократії» тощо. В цьому контексті набуває особливого значення форсована інтеграція до оборонних індустрій ЄС.

Перспективними напрямами кооперації національного ОПК з європейськими партнерами є: а) розгортання в Європі мережі 10 експортних центрів українських оборонних технологій. Запровадження спільного виробництва в рамках масштабної програми Drone Deal; б) відкриття в Україні європейськими оборонними компаніями (зокрема з безпілотних систем) центрів досліджень і розробок, паралельно запуск спільних виробництв українських безпілотників на території країн ЄС; в) запровадження спільних проєктів в рамках багатонаціональної коаліції у сфері оборонного забезпечення (CORPUS); г) реалізація програм Єврокомісії та Міноборони України у сфері інвестування в інноваційні та проривні технології.

Попри складну ситуацію всередині НАТО, для України має важливе значення зміцнення партнерства з Альянсом. Зокрема йдеться про: поглиблення військової інтеграції та розширення участі України в оперативному плануванні НАТО; впровадження програми модернізації сектору безпеки України під стандарти НАТО, яка передбачатиме спільні навчання, трансформацію управління військами, розвиток оборонних технологій, кіберзахист тощо; задіяння інструментів фінансової та матеріально-технічної підтримки України — трастового фонду або механізму у межах Ради Україна-НАТО.

Американський фактор. Вашингтон відбудував американоцентричну модель своєї зовнішньої політики, зорієнтовану на досягнення економічної вигоди через економічний і силовий тиск, у т. ч. стосовно традиційних країн-союзників. Ініціювання США «тарифних війн» разом з припиненням дії договорів про контроль над озброєннями

створюють умови для тривалого періоду геополітичної нестабільності. Своєю чергою, відносини США з ЄС ускладнилися через економічний егоцентризм Вашингтону, зневагу до партнерів та характеризуються кризою довіри. Брюссель змушений будувати власну систему безпеки, що в перспективі може призвести до ослаблення/дезінтеграції НАТО як єдиного оборонного блоку.

Відносини Україна-США мають нестабільний та важко прогнозований характер. Важливими завданнями української дипломатії на американському напрямі є, *по-перше,* утримання прагматичного діалогу і комунікацій з адміністрацією Білого дому на різних рівнях. *По-друге,* збереження участі США у переговорному процесі з одночасним зміцненням впливу і ролі Європи у переговорах. Просування єдиної консолідованої європейської позиції щодо справедливих умов для завершення війни і надійних гарантій безпеки. *Третє.* Забезпечення стабільного постачання американської зброї та техніки за рахунок коштів європейських партнерів. *Четверте.* Залучення американських інвестицій у передові оборонні підприємства України, доступ до новітніх американських технологій. *П'яте.* Сприяння розвитку економічного співробітництва, у т. ч. в рамках Американсько-українського інвестиційного фонду.

Китайський напрям. Попри постійне зростання європейсько-китайського товарообігу, між сторонами посилюється напруга через значний торговельний дисбаланс на користь Пекіну. Мірою реалізації курсу, спрямованого на підвищення конкурентоздатності європейської промисловості, відносини ЄС та КНР ще більше загострятьсяся. Китай буде намагатися зберегти свої нинішні економічні позиції в ЄС як шляхом прямого тиску на Брюссель, так і використовуючи свої особливі політичні зв'язки з окремими європейськими країнами.

Китай, вочевидь, продовжить тримати дистанцію від активної участі у врегулюванні війни в Європі, зберігаючи формальний нейтралітет, який за змістом значною мірою є проросійським.

Діалог України та КНР на політичному треку залишається малоінтенсивним, попри послідовні спроби української дипломатії його активізувати. Вочевидь, порядок денний на найближчий час — організація візиту глави МЗС України до КНР, який має надати імпульс розгортанню міжурядової взаємодії з подальшим виходом на саміт лідерів.

Однак, поки продовжується «гаряча фаза» російсько-української війни, кардинальних змін у китайській позиції щодо України навряд чи варто очікувати. Поряд з цим, Китай чітко артикулював бажання взяти участь у післявоєнному відновленні України, що, ймовірно, буде супроводжуватися й активізацією політичного діалогу.

Внутрішні фактори євроінтеграції. Особливостями «воєнної» інтеграції України є те, що проєвропейські реформи здійснюються в умовах широкомасштабної російської інтервенції, і Київ змушений акумулювати величезні ресурси на оборонні потреби. Водночас проблемним фактором для країни є те, що процеси реформування здійснюються в довготривалому режимі воєнного стану.

Європа є головним союзником і забезпечує критично важливу воєнно-політичну, фінансову, гуманітарну підтримку Україні. Але при цьому на теренах ЄС спостерігаються несприятливі тенденції, обумовлені ескалацією російської експансії на континенті, накопиченням соціально-економічних проблем, міграційним навантаженням, посиленням впливу правих сил тощо.

Окремо слід зазначити, що у відносинах Україна-ЄС гуманітарний фактор є вагомою складовою, яка формує нову модель співпраці. Масова міграція, спричинена війною, є викликом і критичною проблемою для України. Відновлення людського капіталу є ключовою умовою протистояння російській агресії та основою для відновлення країни. Але українці в Європі — це не лише виклик, а й стратегічний ресурс майбутнього розвитку країни. Для Києва важливо підтримувати зв'язок із громадянами за кордоном, у т. ч. в рамках нової міграційної політики, спільно з державами-партнерами запроваджувати ефективну політику реінтеграції, залучати українську діаспору до процесів відновлення держави.

У євроінтеграційному активі України є ряд вагомих здобутків і досягнень, у т. ч. в сфері

адаптації національного законодавства до норм ЄС, ухвалення ряду важливих рішень і заходів, що отримало позитивну оцінку у річному звіті Єврокомісії (2025 р.).

Водночас, попри позитивні зрушення, спостерігається певне уповільнення проєвропейських реформ на деяких напрямах. У пріоритетах порядку денного Україна-ЄС залишаються: реформування судової влади, інституційно-правове зміцнення діяльності антикорупційних органів, вдосконалення діяльності системи врядування тощо.

Нині триває новий етап євроінтеграції — де-факто запроваджені технічні переговори про вступ. Особливістю цього етапу є те, що позбавлення від тривалого «вето» В. Орбана матеріалізуватиме у переговорному процесі нові, раніше приховані вимоги, претензії та умови до України з боку окремих країн ЄС. Є підстави прогнозувати, що на переговорному процесі позначатиметься як внутрішньополітична кон'юнктура і виборчі перспективи в ряді країн-членів ЄС, так і певна проблемність у міждержавних відносинах, насамперед зі східноєвропейськими державами.

Київ наполягає на амбітному плані приєднання до ЄС у 2027 р. Для України, яка захищає східний фланг Євросоюзу і несе величезні втрати, неприйнятним є багаторічний повільний переговорний процес за балканським сценарієм. Фіксований вступ до ЄС є складовою гарантій безпеки і стимулом для українського суспільства і влади. Але прискорений формат української євроінтеграції не викликає ентузіазму у ряду держав Європи. Своєю чергою, запропоновані країнами ЄС проміжні моделі «асоційованого членства» для України не влаштовують Київ.

Ситуація довкола часових параметрів приєднання до ЄС не повинна створювати напруження між Києвом і Брюсселем. При цьому очевидним є те, що сучасні реалії актуалізують необхідність пошуку розумного балансу між безпековою та геополітичною необхідністю активного приєднання до ЄС нових членів і діючими нормативними умовами розширення Євросоюзу, які були розроблені у період безпекового комфорту і стабільної геополітичної ситуації.

З іншого боку, умовою прискореної інтеграції до ЄС є системне запровадження ефективних проєвропейських трансформацій, передбачених переговорними кластерами. Продуктивне внутрішнє реформування забезпечує зміцнення переговорних позицій України і є підставою та аргументом для амбітних планів Києва на євроінтеграційному напрямі.

В стратегічному плані повномасштабна інтеграція України до ЄС, з одного боку, є важливою гарантією безпеки нашої країни, захисту її національної державності і суверенітету. А з іншого — приєднання України до Євросоюзу зміцнює його оборонний потенціал і геополітичну вагу, вплив і авторитет на світовій арені.